

**Procedury reagowania w przypadku
wystąpienia wewnętrznych
i zewnętrznych zagrożeń fizycznych
w szkole
(procedury specjalne)**

Spis treści

1. Podstawa prawna procedur specjalnych.....	3
2. Cele procedur i kogo dotyczą.....	3
3. Telefony alarmowe.....	4
4. Najważniejsze zasady w momencie ogłoszenia alarmu.....	4
5. 1. Wtargnięcie napastnika do szkoły.....	4
6. 2. Podłożenie ładunku wybuchowego.....	5
7. 3. Podłożenie podejrzanego pakunku.....	5
8. 4. Wypadek skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły.....	6
9. 4a. Sytuacja, gdy szkoła otrzymuje informację o możliwym zamiarze ataku chemicznego lub biologicznego.....	6
10. 4b. Sytuacja, gdy szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie zostało wykryte natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się.....	6
11. 4c. Sytuacja, gdy szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie zostało wykryte późno np. pojawiły się objawy reakcji na substancję lub ogniska zachorowań.....	7
12. 5. Znalezienie w szkole substancji psychoaktywnych.....	7
13. 5a. Znalezienie podejrzonej substancji odurzającej na terenie szkoły.....	7
14. 5b. Podejrzenie ucznia o posiadanie środków odurzających.....	8
15. 5c. Rozpoznanie stanu odurzenia ucznia alkoholem, narkotykami lub dopalaczami.....	8
16. 6. Wystąpienie przypadku pedofilii w szkole.....	9
17. 7. Przypadek rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia.....	10
18. 8. Przypadek prostytucji w szkole lub wśród uczniów.....	10
19. 9. Przypadek niepokojących zachowań seksualnych w szkole.....	11
20. Procedury reagowania w przypadku wystąpienia zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego w szkole.....	12
21. 1. Dostęp do treści szkodliwych, niepożądanych i nielegalnych.....	12
22. 2. Cyberprzemoc.....	13
23. 3. Naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego bądź niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły.....	14
24. 4. Zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu.....	16
25. 5. Nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie Pedofilią.....	17
26. 6. Seksting, prowokacyjne zachowania i aktywność seksualna jako źródło dochodu osób nieletnich.....	18
27. 7. Bezkrytyczna wiara w treści zamieszczone w Internecie, nieumiejętność odróżnienia treści prawdziwych od nieprawdziwych, szkodliwość reklam.....	20
28. 8. Łamanie prawa autorskiego.....	20
29. 9. Zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online.....	21

Podstawa prawna procedur specjalnych

1. Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2010 r. nr 33, poz.178)
2. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości (Dz.U. z 2007 r. nr 70, poz. 473)
3. Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2005 r. nr 179, poz.1485)
4. Ustawa o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r., nr 254 poz. 2572).
5. Ustawa Prawo oświatowe z 14 lutego 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 59)
6. Rozporządzenie MENiS z dn. 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. nr 6, poz. 69 z późniejszymi zmianami)
7. Rozporządzenie MEN z dn. 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. z 2017 r. nr 228, poz. 1591)

Celem procedur jest zwiększenie poziomu bezpieczeństwa uczniów w szkole poprzez:

- wdrażanie zasad postępowania warunkujących bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne osób przebywających na terenie szkoły
- usystematyzowanie zasad postępowania w sytuacjach kryzysowych,
- zwiększenie kontroli nad osobami wchodzącymi na teren szkoły,
- zapewnienie sprawnej organizacji pracy oraz przepływu informacji pomiędzy podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo na terenie szkoły.

Procedury dotyczą:

- kadry zarządzającej,
- nauczycieli,
- rodziców/prawnych opiekunów uczniów,
- uczniów,
- pracowników administracji i obsługi.

Telefony alarmowe:

EUROPEJSKI NUMER ALARMOWY- 112

POLICJA - 997

POGOTWIE RATUNKOWE - 999

STRAŻ POŻARNA – 998

Najważniejsze zasady, które powinien pamiętać i przestrzegać każdy uczeń w momencie ogłoszenia alarmu w szkole:

- słuchaj i wykonuj dokładnie polecenia nauczyciela
- bądź opanowany, nie ulegaj panice
- po przerwaniu zajęć udaj się na miejsce zbiórki wraz z klasą drogą wskazywaną przez nauczyciela
- pomagaj osobom słabszym
- bezwzględnie podporządkowuj się osobom funkcyjnym
- nie lekceważ zagrożenia, nawet wówczas, gdy nie zagraża ci bezpośrednio.

1. Wtargnięcie napastnika do szkoły

- jeżeli nie ma szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz (zabarykaduj się)
- wycisz i uspokój uczniów
- zaopiekuj się uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i uczniami, którzy potrzebują pomocy
- każ bezwzględnie wyłączyć telefony
- poinformuj policję wysyłając informację tekstową (SMS) o zaistniałej sytuacji
- zasłoń okna, zgaś światło
- nie przemieszczaj się
- stań poniżej linii okien, zejść ze światła drzwi
- zejść z linii strzału, położyć się na podłodze
- jeżeli padną strzały, nie krzycz
- nie otwieraj nikomu drzwi

W przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikiem:

- wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika
- poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami

W przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

- bezwzględnie słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej i poddawaj się jej działaniom

2. Podłożenie ładunku wybuchowego

- prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego zapamiętaj jak największą liczbę szczegółów
- zapisz natychmiast wszystkie zapamiętane informacje
- niezwłocznie poinformuj dyrektora o odebraniu informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego
- po usłyszeniu sygnału alarmowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji
- nie używaj telefonu komórkowego
- sprawdź, jeśli to możliwe, czy w klasie nie zostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia
- bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową
- w miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi
- poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu

3. Podłożenie podejrzanego pakunku

- odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku
- nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku
- okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydostawania się z niego innej substancji (jeśli czas na to pozwala)
- niezwłocznie poinformuj dyrektora o zaistniałej sytuacji
- po usłyszeniu sygnału alarmowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji
- nie używaj telefonu komórkowego
- bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową

- w miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi
- poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu

4. Wypadek skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły

4a. Sytuacja, gdy szkoła otrzymuje informację o możliwym zamiarze ataku chemicznego lub biologicznego

- zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły
- natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby
- zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne w budynku
- powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku
- do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien ani innych otworów wentylacyjnych
- oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi

4b. Sytuacja, gdy szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie zostało wykryte natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się

- nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy
- opuścić pomieszczenie, w którym wykryto obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób
- niezwłocznie poinformować dyrektora o zaistniałej sytuacji
- zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły i ewakuować ich z budynku
- natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby
- jeśli miał miejsce kontakt z podejrzaną substancją należy umyć dokładnie ręce wodą i mydłem oraz zdjąć ubranie, które miało kontakt z taką substancją
- po kontakcie z substancją nie wolno jeść, pić, palić do czasu odzyskania zgody odpowiednich służb

- sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 metrów od niej – listę przekazać policji
- oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi

4c. Sytuacja, gdy szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie zostało wykryte późno np. pojawiły się objawy reakcji na substancję lub ogniska zachorowań

- nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy
- opuścić pomieszczenie, w którym wykryto obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób
- niezwłocznie poinformować dyrektora o zaistniałej sytuacji
- zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły i ewakuować ich z budynku
- natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby
- oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi

WAŻNE! Do momentu przejęcia akcji przez odpowiednie służby za dzieci odpowiedzialna jest osoba, która przebywa z nimi od momentu wykrycia zagrożenia.

5. Znalezienie w szkole substancji psychoaktywnych

5a. Znalezienie podejrzanej substancji odurzającej na terenie szkoły

- zachować szczególne środki ostrożności
- zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz ewentualnym jej zniszczeniem
- powiadomić dyrektora szkoły, który powiadamia policję
- ustalić (jeżeli to możliwe), do kogo znaleziona substancja należy
- przekazać policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji
- w ramach programu profilaktyczno – wychowawczego szkoły podjąć w/w tematykę

5b. Podejrzanie ucznia o posiadanie środków odurzających

- odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie
- powiadomić dyrektora szkoły, który powiadamia policję
- powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego
- zażądać od ucznia w obecności innej osoby przekazania posiadanej substancji
- zażądać od ucznia pokazania zawartości plecaka oraz zawartości kieszeni
- powiadomić rodziców/prawnych opiekunów ucznia
- poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w szkole
- przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców / opiekunów prawnych dziecka rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa szkolnego
- podjąć wraz z rodzicami działania profilaktyczne w zakresie posiadania i rozprowadzania środków odurzających

5c. Rozpoznanie stanu odurzenia ucznia alkoholem, narkotykami lub dopalaczami

- powiadomić dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji (dyrektor podejmuje decyzję o wezwaniu pogotowia ratunkowego w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia)
- odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie
- powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego
- przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki lub pedagoga szkolnego
- powiadomić rodziców/prawnych opiekunów ucznia
- poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w szkole
- przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców / opiekunów prawnych dziecka rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa szkolnego
- podjąć wraz z rodzicami działania profilaktyczne w zakresie stosowania środków odurzających

WAŻNE! W przypadku odmowy współpracy przez rodziców:

- szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub policję
- powiadomione instytucje wdrażają obowiązujące procedury postępowania
- szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia

- szkoła udziela informacji i przekazuje dotychczasowe sposoby postępowania z uczniem
- szkoła monitoruje ucznia do czasu ukończenia przez niego szkoły

WAŻNE! Pracownicy szkoły są zobowiązani:

- zapoznać się ze skutecznymi działaniami profilaktycznymi
- zapoznać się z rodzajami i wyglądem środków odurzających
- zapoznać się z symptomami wskazującymi na odurzenie narkotykiem
- zapoznać się z symptomami nadużycia alkoholu
- zapoznać się z symptomami zachowania dealerów środków odurzających
- w ramach programu profilaktyczno – wychowawczego szkoły podjąć w/w tematykę na zajęciach lekcyjnych
- realizować projekty edukacyjne z uczniami o współczesnych zagrożeniach
- prowadzić cykliczne szkolenia dla rodziców o zagrożeniach zdrowia dzieci
- prowadzić ciągłą obserwację uczniów w kontekście ich zdrowia i bezpieczeństwa
- poznać nazwy instytucji pomocowych zajmujących się uzależnieniami

6. Wystąpienie przypadku pedofilii w szkole

- w pierwszym kroku po stwierdzeniu zagrożenia należy powiadomić dyrektora oraz pedagoga lub psychologa szkolnego
- w przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę policji
- następnie dyrektor szkoły winien przekazać pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu
- wychowawcy klas oraz pedagogowie szkolni winni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie
- w przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice/prawni opiekunowie ucznia oraz policja w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawcy molestowania
- dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustali działania z udziałem psychologa dziecięcego lub pedagoga w celu zapewnienia opieki nad uczennicą/uczniem

7. Przypadek rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia

- w przypadku powzięcia przez nauczyciela, rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie, w szkole należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu
- w przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez sprawców zdarzenia
- dyrektor szkoły winien przekazać informację o stwierdzonym zagrożeniu pracownikom szkoły
- dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne i przeprowadzić rozmowę na temat zdarzenia przy udziale wychowawcy, pedagoga i psychologa szkolnego
- wychowawca klasy i pedagog szkolny winien podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań

8. Przypadek prostytucji w szkole lub wśród uczniów

- w przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności mogących mieć znamiona prostytucji, nauczyciel lub pracownik przyjmujący zawiadomienie powinien powiadomić o zaistniałym wydarzeniu dyrektora szkoły
- w przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, uprawia nierząd, świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły, który winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia i przeprowadzić rozmowę na powyższy temat przy udziale wychowawcy, pedagoga i psychologa szkolnego
- jeżeli rodzice/opiekunowie prawni ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły winien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (specjalistę ds. nieletnich)

- w sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem, itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły winien powiadomić sąd rodzinny lub policję (dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji)
- w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję (podejrzenie popełnienia przestępstwa)
- dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustala konieczność podjęcia działań z udziałem psychologa dziecięcego w celu zapewnienia opieki nad uczniem/uczennicą, którzy świadomie lub nie dopuszczali się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się

9. Przypadek niepokojących zachowań seksualnych w szkole

- nauczyciel lub inny pracownik szkoły powinien bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły, wychowawcę klasy i pedagoga oraz psychologa szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli jest ich świadkiem, żądać od ucznia zaprzestania czynności i podjąć z nim rozmowę wychowawczą
- w przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach
- wychowawca, pedagog lub psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia
- jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowań, wychowawca, pedagog lub psycholog szkolny przekazuje rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich jednocześnie do szczególnego nadzoru nad nim oraz ustalając z nimi dalsze wspólne postępowanie z dzieckiem
- jeżeli rodzice/opiekunowie prawni ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal uczeń przejawia niepokojące zachowania seksualne, dyrektor szkoły winien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (specjalistę ds. nieletnich)
- w sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania

z pedagogiem, psychologiem, itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły winien powiadomić sąd rodzinny lub policję (dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji)

- gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa (np. gwałtu), pedagog lub psycholog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły po uprzednim powiadomieniu o zajściu rodziców/opiekunów ucznia, zawiadamia najbliższą jednostkę policji, która dalej postępuje zgodnie ze swoimi procedurami (pedagog całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę)
- w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jako przedstawiciel instytucji jest zobowiązany niezwłocznie powiadomić o tym prokuratora lub policję

Procedury reagowania w przypadku wystąpienia zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego w szkole

1. Dostęp do treści szkodliwych, niepożądanych i nielegalnych

- należy zabezpieczyć dowody w formie elektronicznej (pliki z treściami niedozwolonymi, zapisy rozmów w komunikatorach, e-maile, zrzuty ekranu), znalezione w Internecie lub w komputerze dziecka (zabezpieczenie dowodów jest zadaniem rodziców lub opiekunów prawnych dziecka, w czynnościach tych może wspomagać ich przedstawiciel szkoły posiadający odpowiednie kompetencje techniczne), w przypadku sytuacji, gdy treści można bezpośrednio powiązać z uczniami, rozwiązanie leży po stronie szkoły, zaś gdy treści nie mają związku z uczniami, należy rozważyć zgłoszenie incydentu na policję
- konieczne jest poinformowanie wszystkich rodziców lub opiekunów dzieci uczestniczących w zdarzeniu o sytuacji i roli ich dzieci
- w przypadku udostępniania (szerowania, dzielenia się) treści opisanych wcześniej jako szkodliwych/ niedozwolonych/nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia przez uczniów należy przeprowadzić z nimi rozmowę na ten temat i uzmysłwić im szkodliwość tego typu działań (w przypadku upowszechniania przez sprawców treści nielegalnych [np. pornografii dziecięcej] należy złożyć zawiadomienie o zdarzeniu na policję)

- dzieci - ofiary i świadków zdarzenia – należy od pierwszego etapu interwencji otoczyć opieką psychologiczno-pedagogiczną (zapewnić warunki komfortu psychicznego, z poszanowaniem poufności i podmiotowości ze względu na fakt, iż kontakt z treściami nielegalnymi może mieć bardzo szkodliwy wpływ na psychikę) oraz ustalić okoliczności uzyskania przez ofiarę dostępu do ww. treści
- należy koniecznie powiadomić rodziców lub opiekunów prawnych o zdarzeniu i uzgodnić z nimi podejmowane działania i formy wsparcia uczniów (działania te powinna cechować poufność i empatia w kontaktach ze wszystkimi uczestnikami zdarzenia)
- w przypadku, gdy informacja na temat zdarzenia dotrze do środowiska rówieśniczego ofiary, wskazane jest podjęcie działań edukacyjnych i wychowawczych
- w przypadku naruszenia prawa np. rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem nieletniego lub prób uwiedzenia małoletniego w wieku do 15 lat przez osobę dorosłą należy – w porozumieniu z rodzicami dziecka - niezwłocznie powiadomić policję

2. Cyberprzemoc

- w każdej sytuacji w trakcie ustalania okoliczności trzeba ustalić charakter zdarzenia (rozmiar i rangę szkody, jednorazowość /powtarzalność), należy unikać działań , które mogłyby wtórnie stygmatyzować ofiarę lub sprawcę, np.: wywoływanie uczniów z lekcji, konfrontowanie ofiary i sprawcy, niewspółmierna kara, wytykanie palcami, etc., należy dokonać oceny, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. niezbyt udanym żartem (wtedy trzeba podjąć działania profilaktyczne mające na celu niedopuszczenie do eskalacji tego typu zachowań w stronę cyberprzemocy)
- należy zabezpieczyć wszystkie dowody związane z aktem cyberprzemocy (np. zrobić kopię materiałów, zanotować datę i czas otrzymania materiałów, dane nadawcy, adresy stron www, historię połączeń , etc.) pamiętając o tym, by zadbać o bezpieczeństwo osób zaangażowanych w problem
- jeśli ustalenie sprawcy nie jest możliwe, a w ocenie kadry pedagogicznej jest to konieczne, należy skontaktować się z policją (bezwzględnie należy zgłosić rozpowszechnianie nagich zdjęć osób poniżej 18 roku życia [art. 202 par. 3 KK])
- gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog lub psycholog szkolny powinien przeprowadzić z nim rozmowę o jego zachowaniu, która ma służyć ustaleniu okoliczności zdarzenia, jego wspólnej analizie (w tym np. przyjrzeniu się przyczynom), a także próbie rozwiązania sytuacji konfliktowej (w tym sposobów zadośćuczynienia ofiarom cyberprzemocy)
- w pierwszej kolejności należy udzielić wsparcia ofierze, która musi się czuć bezpieczna i zaopiekowana przez dorosłych, należy zapewnić ofiarę, że nie jest winna zaistniałej sytuacji oraz że nikt nie ma prawa zachowywać się w ten sposób wobec niej, a także podkreślić , że dobrze zrobiła ujawniając sytuację, należy również poinformować ucznia o krokach, jakie może podjąć szkoła i sposobach, w jaki może zapewnić mu bezpieczeństwo

- w działania wobec ofiary należy także włączyć rodziców/opiekunów ofiary, których trzeba na bieżąco informować o sytuacji; można również zaproponować pomoc specjalisty (np. psycholog szkolny, poradnia psychologiczno pedagogiczna) oraz przekazać informację o możliwości zgłoszenia sprawy policji
- należy zadbać o bezpieczeństwo świadków zdarzenia, zwłaszcza jeśli byli oni osobami ujawniającymi cyberprzemoc
- samo wystąpienie zjawiska cyberprzemocy nie jest jednoznaczne z koniecznością zaangażowania policji i sądu rodzinnego - procedura powinna umożliwiać rozwiązanie sytuacji problemowej na poziomie pracy wychowawczej szkoły, należy powiadomić odpowiednie służby (np. sąd rodzinny), gdy wykorzystano się wszystkie dostępne środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje ze statutu lub regulaminu wobec ucznia) i interwencje pedagogiczne, a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów (np. nie ma zmian postawy ucznia), zaś kontaktu z policją wymagają wszelkie sytuacje, w których zostało naruszone prawo (np. groźby karalne, świadome publikowanie nielegalnych treści, rozpowszechnianie nagich zdjęć z udziałem małoletnich) - za takie zgłoszenie odpowiada dyrektor szkoły

3. Naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego bądź niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły

- gdy sprawcą jest uczeń (kolega ofiary ze szkoły czy klasy) uczniowie lub rodzice winni skontaktować się z dyrektorem szkoły, pedagogiem/psychologiem szkolnym i wychowawcą; gdy do naruszenia prywatności doszło poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych, wykorzystanie wizerunku dziecka ze strony dorosłych osób trzecich, rodzice winni skontaktować się bezpośrednio z policją i powiadomić o tym szkołę (zgodnie z Kodeksem Karnym ściganie następuje tu na wniosek pokrzywdzonego)
- w pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania - w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub sms) równolegle dokonując zmian tych danych identyfikujących, które zależą od ofiary, tj. haseł, loginów lub kodów dostępu do platform i portali internetowych, tak aby uniemożliwić kontynuację procederu naruszania prywatności
- jeśli wykradzione dane zostały wykorzystane w celu naruszenia dobrego wizerunku ofiary, bądź w innych celach niezgodnych z prawem należy dążyć do wyjaśnienia tych działań i usunięcia ich skutków, także tych widocznych w Internecie (likwidacja stron internetowych czy profili na portalach społecznościowych musi odbywać się za zgodą Policji); szczególnej uwagi

wymagają incydenty kradzieży tożsamości w celu posłużenia się nią np. podczas zakupu towarów online lub dokonania transakcji finansowych – w tym przypadku należy skontaktować się ze sklepem lub pożyczkodawcą i wyjaśnić charakter zdarzenia

- gdy sprawcą incydentu jest uczeń szkoły, należy wobec niego – w porozumieniu z rodzicami – podjąć działania wychowawcze, zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał; dyrektor szkoły winien podjąć decyzję w sprawie powiadomienia o incydencie policji, biorąc pod uwagę wiek sprawcy, jego dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu oraz opinie wychowawcy i pedagoga/psychologa szkolnego rozważając, czy istnieją dowody, iż uczeń - sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej (w takim przypadku dobrym rozwiązaniem jest uzyskanie interpretacji prawnej adwokata lub radcy prawnego)
- ofiary incydentów należy otoczyć – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi - opieką pedagogiczno-psychologiczną i powiadomić o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania sprawcy (np. usunięcie z Internetu intymnych zdjęć ofiary, zablokowanie dostępu do konta w portalu społecznościowym); jeśli kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane tylko jej i rodzicom, szkoła winna zapewnić poufność działań, aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane
- gdy kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane szerszemu gronu uczniów szkoły, należy podjąć wobec nich działania wychowawcze, zwracające uwagę na negatywną ocenę naruszania wizerunku ucznia
- gdy naruszenie prywatności, czy wyłudzenie lub kradzież tożsamości skutkują wyrządzeniem ofierze szkody majątkowej lub osobistej, rodzice dzieci winni o nim powiadomić policję
- w przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych wobec ofiary, można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej

4. Zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu

- Infoholizm stwierdza najczęściej rodzic lub opiekun prawny dziecka – w przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej; nauczyciele w szkole także powinni

zainteresować się przypadkami dzieci nieangażujących się w życie klasy, a poświęcającymi wolne chwile na kontakt online lub przychodzącymi do szkoły po nieprzespanej nocy

- reakcja szkoły powinna polegać w pierwszych krokach na ustaleniu skutków zdrowotnych i psychicznych, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u dziecka (np. gorsze oceny w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z dawnych zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną czy rówieśnikami) i wyborze odpowiedniej ścieżki rozwiązywania problemu – z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez – wyłącznie w szkole (w początkowej fazie popadania w uzależnienie od Internetu należy koncentrować się na wsparciu udzielonym w rodzinie i w szkole [psycholog/pedagog szkolny, wychowawca])
- osoba, której problem dotyczy, powinna zostać otoczona zindywidualizowaną opieką przez pedagoga/psychologa szkolnego; pierwszym jej etapem będzie rozmowa (rozmowy) ze specjalistą, która pozwoli zdiagnozować poziom zagrożenia, określić przyczyny popadnięcia w nałóg (np. sytuacja domowa, brak sukcesów edukacyjnych w szkole, izolacja w środowisku rówieśniczym) i ukazać specyfikę przypadku (każde dziecko, u którego podejrzewa się nałóg korzystania z Internetu powinno zostać profesjonalnie zdiagnozowane przez psychologa szkolnego, warto w tym zakresie skorzystać z pomocy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej), konieczne jest również zapewnienie komfortu psychicznego - o jego sytuacji i specyfice uwarunkowań osobistych muszą zostać powiadomieni wszyscy uczący go i oceniający nauczyciele; niezbędne jest również powiadomienie rodziców lub opiekunów prawnych dziecka i omówienie z nimi wspólnych rozwiązań
- jeśli świadkami problemu są rówieśnicy dziecka, należy im w rozmowie zwrócić uwagę na negatywne aspekty nadmiernego korzystania z zasobów Internetu oraz zaapelować o codzienne wsparcie dla dziecka dotkniętego problemem, a także o informowanie wychowawcy w przypadku wystąpienia kolejnych przypadków u innych dzieci
- w przypadku zdiagnozowania przez psychologa zaawansowanego uzależnienia od korzystania z zasobów Internetu dziecko powinno zostać skierowane przez szkołę, w bliskiej współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej oferującej program terapeutyczny z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom (w części przypadków może się okazać konieczna diagnoza i terapia lekarska)

5. Nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie pedofilią

- osobami najczęściej zgłaszającymi omawiany problem są rodzice/opiekunowie prawni dziecka jak również zdarza się, że informacja uzyskiwana jest ze środowiska rówieśników ofiary; kluczowe znaczenie w działaniach szkoły ma czas reakcji - szybkość przeciwdziałania zagrożeniu ze względu na niezwykle szkodliwe konsekwencje realizacji kontaktu online, przeradzającego się w zachowania w świecie rzeczywistym: uwiedzenie i wykorzystanie seksualne, kidnaping, a także wyłudzenie pieniędzy czy przedmiotów dużej wartości
- należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail), jednocześnie – bezzwłocznie - należy dokonać zawiadomienia na policji o wystąpieniu zdarzenia
- ze względu na bezpieczeństwo nie należy podejmować samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy, lecz udzielać wszelkiego możliwego wsparcia organom ścigania, m.in. zabezpieczyć i przekazać zebrane dowody (identyfikacja sprawcy wykracza poza kompetencje i możliwości szkoły w większości przypadków uwodzenia przez Internet)
- nie należy podejmować aktywności zmierzających bezpośrednio do kontaktu ze sprawcą, jedynie zadaniem szkoły jest zebranie dowodów i opieka nad ofiarą i ewentualnymi świadkami
- w każdym przypadku próby nawiązania niebezpiecznego kontaktu – np. w celu werbunku do sekty lub grupy promującej niebezpieczne zachowania, a także werbunku do grupy terrorystycznej należy przede wszystkim zapewnić ofierze opiekę psychologiczną i poczucie bezpieczeństwa; podobne wsparcie winno być udzielone w przypadku zaobserwowania antyzdrowotnych i zagrażających życiu zachowań uczniów (samookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych), bowiem zachowania te mogą być inicjowane i wzmacniane poprzez kontakty w Internecie; o możliwym związku takich zachowań dzieci z inspiracją w Internecie należy powiadomić rodziców/prawnych opiekunów
- pierwszą czynnością w ramach reakcji na zagrożenie jest otoczenie ofiary pomocą psychologiczno-pedagogiczną we współpracy szkoły z rodzicami/opiekunami prawnymi; w trakcie rozmowy z dzieckiem prowadzonej w warunkach komfortu psychicznego przez wychowawcę/pedagoga/psychologa/osobę ze szkoły, do której dziecko ma szczególne zaufanie, należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je policji - należy również upewnić się, że kontakt ofiary ze sprawcą został przerwany, a dziecko odzyskało poczucie bezpieczeństwa (towarzyszyć temu powinna analiza sytuacji rodzinnej dziecka, w której tkwić może źródło poszukiwania kontaktów w Internecie); dziecku należy udzielić profesjonalnej opieki terapeutycznej i/lub lekarskiej.

- wszelkie działania szkoły wobec dziecka winny być uzgadniane z rodzicami/opiekunami prawnymi i inicjowane za ich zgodą
- jeżeli zgłaszającym zagrożenie był rówieśnik ofiary, należy również objąć go opieką psychologiczną, pozytywnie wzmacniając jego reakcję na zdarzenie
- w przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15 – obowiązkiem szkoły jest powiadomienie policji lub sądu rodzinnego
- w przypadkach uwiedzenia nieletnich przez osoby dorosłe rekomenduje się – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi – skierowanie ofiary na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej

6. Seksting, prowokacyjne zachowania i aktywność seksualna jako źródło dochodu osób nieletnich

- zgłoszeń przypadków sekstingu dokonują głównie rodzice lub opiekunowie prawni dziecka – ofiary, czasami informacja dociera do szkoły bezpośrednio od jej samej lub z grona bliskich znajomych dziecka, w rzadkich wypadkach nauczyciele i inni pracownicy szkoły sami identyfikują takie zdarzenia w sieci
- wyróżniamy trzy podstawowe rodzaje sekstingu, które skutkują koniecznością realizacji zmodyfikowanych procedur reagowania:
 - Rodzaj 1* Wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników i nie uległy one rozprzestrzenieniu dalej
 - Rodzaj 2* Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle
 - Rodzaj 3* Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej – lub zostają rozpowszechnione omyłkowo, jednak są zastosowane jako narzędzie cyberprzemocy
- identyfikacja sprawcy będzie możliwa przede wszystkim dzięki zabezpieczeniu dowodów - przesyłanych zdjęć, czy zrzutów ekranów portali, w których opublikowano zdjęcie(-a); jako, że seksting jest karalny, skrupulatność i wiarygodność dokumentacji ma duże znaczenie (należy przy tym przestrzegać zasad dyskrecji, szczególnie w środowisku rówieśniczym ofiary)
- zidentyfikowani małoletni sprawcy sekstingu winni zostać wezwani do dyrekcji szkoły, gdzie zostaną im przedstawione dowody ich aktywności; istotne jest, by wszyscy sprawcy otrzymali wsparcie pedagogiczne i psychologiczne; konieczne są także rozmowy ze sprawcami w obecności ich rodziców zaproszonych do szkoły:
 - Rodzaj 1* Dalsze działania poza zapewnieniem wsparcia i opieki psychologiczno-pedagogicznej nie są konieczne, jednak istotne jest pouczenie sprawców

zdarzenia, że dalsze rozpowszechnianie materiałów może być nielegalne i będzie miało ostrzejsze konsekwencje, w tym prawne

Rodzaj 2 Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne, w takim wypadku na dyrektorze placówki ciąży obowiązek zgłoszenia incydentu na policję - rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (par. 2020 Kodeksu Karnego), dlatego też dyrektor placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na policję i/lub do sądu rodzinnego (wszelkie działania wobec sprawców incydentu powinny być podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami lub opiekunami prawnymi)

Rodzaj 3 Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne – konieczne jest zgłoszenie takiego przypadku na policję (w sytuacji zaistnienia znamion cyberprzemocy, należy dodatkowo zastosować procedurę: Cyberprzemoc)

- w przypadku upublicznienia przypadku sekstingu w środowisku rówieśniczym pierwszą reakcją szkoły i rodziców, obok dokumentacji dowodów, winno być otoczenie wszechstronną, dyskretną opieką psychologiczną - pedagogiczną ofiary oraz zaproponowanie odpowiednich działań wychowawczych; rozmowa na temat identyfikacji potencjalnego sprawcy powinna być realizowana w warunkach komfortu psychicznego dla dziecka – ofiary sekstingu, z szacunkiem dla jego indywidualności i przeżytego stresu
- jeśli przypadek sekstingu zostanie upowszechniony w środowisku rówieśniczym – np. poprzez przesłanie MMS do uczniów tej samej szkoły lub klasy, lub publikację w portalu społecznościowym, należy podjąć działania wychowawcze, uświadamiające negatywne aspekty moralne sekstingu oraz narażanie się na dotkliwe kary
- w przypadku publikacji lub upowszechniania zdjęć o charakterze pornografii dziecięcej (co jest wykroczeniem ściganym z urzędu) dyrektor szkoły jest zobowiązany do powiadomienia o tym zdarzeniu policji lub sądu rodzinnego
- kontakt ofiar z placówkami specjalistycznymi może okazać się konieczny w indywidualnych przypadkach - o skierowaniu do nich decyzję powinien podjąć psycholog/pedagog szkolny wspólnie z rodzicami/opiekunami prawnymi ofiary

7. Bezkrytyczna wiara w treści zamieszczone w Internecie, nieumiejętność odróżnienia treści prawdziwych od nieprawdziwych, szkodliwość reklam

- uczniowie nie umiejący odróżniać prawdy od fałszu informacji publikowanych w Internecie winni być identyfikowani przez nauczycieli i wychowawców w trakcie lekcji wszystkich przedmiotów

- posługiwanie się nieprawdziwymi informacjami zaczerpniętymi z Internetu w procesie dydaktycznym – podczas lekcji lub w zadaniach domowych, każdorazowo winno być zauważone przez nauczyciela, przeanalizowane i sprostowane
- wystarczającą reakcją jest opublikowanie sprostowania nieprawdziwych informacji i - w miarę możliwości – rozpowszechnienie ich w Internecie, w portalach o zbliżonej tematyce
- szkoła powinna prowadzić działania profilaktyczne - edukację medialną (informacyjną), zarówno w formie zajęć pozalekcyjnych, jak i w trakcie lekcji przedmiotów nieinformatycznych (np. historii, języka polskiego, wychowania w rodzinie) przez wszystkie lata nauki ucznia w szkole

8. Łamanie prawa autorskiego

- w zależności od okoliczności oraz zaawansowania problemu, w którym doszło do ujawnienia sprawy, zdarzenie może zostać zgłoszone w sposób nieformalny (ustnie, telefonicznie, pocztą elektroniczną, na zamkniętym lub publicznym forum internetowym, na piśmie w postaci wezwania podpisanego przez domniemanego uprawnionego lub jego pełnomocnika) lub formalny (w postaci doręczenia odpisu pozwu lub innego pisma urzędowego np. wezwania z policji lub prokuratury); przyjęcie zgłoszenia dokonanego w sposób nieformalny powinno zaowocować powstaniem bardziej formalnego śladu w postaci np. notatki służbowej, zakomunikowania przełożonemu itd. w zależności od wagi sprawy; najczęstszym przypadkiem, w którym szkoła może zetknąć się z problemem naruszenia praw autorskich jest użycie materiałów prawnie chronionych na stronach internetowych szkoły, poza zakresem dozwolonego użytku, przez jej pracowników bądź uczniów (w przypadku naruszeń dokonanych przez uczniów szkoła nie może występować w roli sędziego - dochodzenie roszczeń należy pozostawić osobom uprawnionym)
- należy zebrać informacje przede wszystkim o osobie dokonującej zgłoszenia, czy jest do tego uprawniona (czy faktycznie przysługują jej prawa autorskie do danego utworu, czy posiada ważne pełnomocnictwo itd.) oraz o wykorzystanym utworze (czy faktycznie jest chroniony przez prawo autorskie, w jakim zakresie został wykorzystany i czy zakres ten mieści się w zakresie posiadanych licencji lub dozwolonego użytku); należy również zweryfikować wszystkie informacje podawane przez zgłaszającego lub inne osoby
- dochodzenie naruszeń praw autorskich realizowane jest, co do zasady, z inicjatywy samego uprawnionego (autora, osoby, której przysługują prawa autorskie) przed sądami, a w przypadku naruszeń stanowiących przestępstwo dodatkowo zaangażowane mogą być policja i prokuratura, a zatem szkoła nie

powinna wyręczać tych organów w ich rolach ani też wkraczać w ich kompetencje

- jeżeli osobą, której prawa autorskie naruszono, jest uczeń należy rozważyć możliwość wystąpienia w roli mediatora, aby stosownie do okoliczności ułatwić stronom ugodowe lub inne kompromisowe zakończenie powstałego sporu, z kolei w przypadku, gdy ofiarą jest osoba spoza szkoły, szkoła może pomóc sprawcy w doprowadzeniu do zaniechania naruszeń i naprawienia ich skutków bez niepotrzebnej eskalacji sporu
- stosownie do okoliczności, należy samodzielnie zebrać ich zeznania lub zadbać, aby zostały one zebrane przez uprawnione organy
- ponieważ, co do zasady dochodzenie roszczeń z tytułu naruszeń zależy od decyzji uprawnionego, to uprawniony musi samodzielnie zdecydować czy zawiadomić policję lub składać powództwo - szkoła powinna zaangażować się natomiast przede wszystkim w ułatwienie zakończenia sporu bez takiej eskalacji

9. Zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online

- w przypadku wystąpienia incydentów zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego pracownik szkoły zobowiązany jest do zgłoszenia go osobie odpowiedzialnej za infrastrukturę cyfrową szkoły oraz dyrekcji - kluczowe znaczenie ma zebranie i zabezpieczenie przez specjalistę dowodów w formie elektronicznej
- identyfikację sprawców ataku należy pozostawić specjalistom – informatykom; w sytuacji, gdy incydent spowodował w szkole straty materialne lub wiązał się z utratą danych należy powiadomić policję, aby podjęła działania na rzecz zidentyfikowania sprawcy
- jeśli sprawcami incydentu są uczniowie danej szkoły, o zaistniałej sytuacji należy powiadomić ich rodziców, zaś wobec nich podjąć działania wychowawcze, natomiast jeżeli skutki ataku mają dotkliwy charakter, doprowadziły do zniszczenia mienia lub utraty istotnych danych (np. gromadzonych w e-dzienniku szkoły), należy taki przypadek zgłosić na policję
- o incydencie należy powiadomić społeczność szkolną (uczniów, nauczycieli, rodziców) i zaprezentować podjęte działania
- w przypadku wystąpienia strat materialnych oraz utraty danych (szczególnie danych wrażliwych) należy zgłosić incydent na policji
- w przypadkach zaawansowanych awarii (np. wywołanych przez trojany) lub strat (np. utrata danych z e-dziennika) konieczne jest skorzystanie z zewnętrznego wsparcia eksperckiego, kontakt z serwisem twórcy oprogramowania lub zamówienie usługi w wyspecjalizowanej firmie